

KS. KRZYSZTOF KONECKI
WŁOCŁAWEK

ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA KS. PROF. DR. HAB. ANASTAZEGO NADOLNEGO

Ks. prof. dr hab. Anastazy Nadolny urodził się w Rybnie k. Działdowa. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie w latach 1955–1960. Po otrzymaniu święceń kapłańskich pracował w duszpasterstwie jako wikariusz (rok w Skarlinie i trzy lata w Toruniu). W roku 1964 podjął studia w Instytucie Historii Kościoła na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim z historii Kościoła, którą jeszcze w latach seminaryjnych zainteresował go wybitny historyk pelpliński ks. dr Antoni Liedtke. Tutaj w Lublinie w tajniki historii Kościoła wgłębiali Go ks. profesorowie Marian Rechowicz, Bolesław Kumor, Zygmunt Zieliński, zwłaszcza Mieczysław Żywczyński wykładający historię nowożytną i prowadzący seminarium naukowe z tej dziedziny, na które zapisał się Ksiądz Nadolny. Na ważność źródeł archiwalnych w pracy naukowej historyka zwrócił Księdzu Nadolnemu szczególnie uwagę ks. prof. Stanisław Librowski, wykładający archiwistykę i nauki pomocnicze historii. To zaowocowało tym, że w przyszłości Ksiądz Nadolny większość swych prac będzie opierał przede wszystkim na źródłach historycznych, głównie archiwalnych, niejednokrotnie rozproszonych, co zmuszało do przeprowadzenia kwerend w różnych archiwach krajowych i zagranicznych. Podjęcie pracy magisterskiej na temat pseudoreformatorskiego ruchu religijnego w Prusach, głównie w zaborze pruskim, w połowie XIX wieku, wymagało od Księdza Anastazego przebadania archiwów w Toruniu, Bydgoszczy, Poznaniu i Pelpli-

nie. Ugruntowało to w Księdzu Anastazym jego zainteresowania archiwistyką, zwróciło uwagę na archiwa nowożytna, w tym wypadku pruskie, pozwalało zapoznać się z funkcjonowaniem urzędów archiwotwórczych i kancelarią pruską. Praca w archiwach pruskich przyczyniła się wreszcie do wydoskonalenia języka niemieckiego, a w pewnym sensie także łacińskiego, w którym wiele dokumentów, zwłaszcza kościelnych, wówczas redagowano. Owocem pracy badawczej w archiwach była praca magisterska pt. *Działalność reformatorska ks. Jana Czerskiego w zaborze pruskim 1844–1859*, napisana pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Mieczysława Żywczyńskiego.

Po ukończeniu studiów w Lublinie ks. Nadolny przez kilka lat pracował w duszpasterstwie, kontynuując swoje zainteresowania historią nowożytną. Zainteresowały Go wówczas dzieje kościelne i stosunki wyznaniowe w Toruniu w XVII i XVIII wieku.

W lipcu 1974 roku został zaangażowany w Zakładzie Duszpasterstwa i Migracji Polonijnej przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Dziedziną zainteresowań stała się Polonia w krajach języka niemieckiego, a więc Niemcy, Austria, a także Luksemburg i Holandia. Za przedmiot rozprawy doktorskiej obrał polskie duszpasterstwo w Niemczech Zachodnich w okresie powojennym. Temat dotychczas nie był przez nikogo podejmowany z racji niewielkiego dystansu czasowego i trudności w dostępie do źródeł archiwalnych. Większość dokumentacji archiwalnej znajdowała się w Kurii Biskupiej dla Polaków w Niemczech, mieszczącej się we Frankfurcie nad Menem. Kierował nią ks. infułt Edward Lubowiecki, pochodzący z archidiecezji krakowskiej, były więzień obozów koncentracyjnych w Oświęcimiu, Mauthausen i Dachu. Dzięki poparciu prymasa Stefana Wyszyńskiego, a zwłaszcza kard. Karola Wojtyły, udało się przełamać opory ks. Lubowieckiego w udostępnieniu jeszcze dosyć świeżych akt. Materiały te, uzupełnione zbiorami znajdującymi się w Archiwum Akt Nowych w Warszawie i innymi dokumentami pozwoliły na napisanie dysertacji, której temat brzmiał: *Opieka duszpasterska nad dziećmi i młodzieżą polską na terenie Niemiec Zachodnich w latach 1945–1965*. Na podstawie tej rozprawy w 1977 roku uzyskał na Wydziale Teologicznym Kul doktorat z teologii w zakresie historii Kościoła. Za tę pracę otrzymał w 1982 roku nagrodę naukową KUL im. Franciszka Skowry.

Z dniem 1 listopada 1981 roku podjął pracę w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie w charakterze prefekta studiów (1982–1985), lektora języka łacińskiego (1981–1984) i dyrektora biblioteki (1981–1992). Jako dyrektor biblioteki przyczynił się w dużym stopniu do unowocześnienia i zreorganizowania jej zasobów. Ponadto w latach 1983–1992 organizował w pelplińskiej bibliotece letnie praktyki wakacyjne dla studentów Instytutu Bibliotekoznawstwa WSP z Krakowa. Dzięki tej współpracy uporządkowano i utworzono osobny dział starodruków, liczący ok. 10 tys. woluminów.

Dnia 1 lutego 1985 roku został mianowany również na stanowisko dyrektora Archiwum Diecezjalnego. Dzięki swej ofiarnej, wręcz benedyktyńskiej pracy Ksiądz Nadolny Archiwum to na nowo uporządkował, opracował doń inwentarze i je skomputeryzował. W roku akademickim 1986/87 ukończył Studium Poddyplomowe z Archiwistyki na Wydziale Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu. Jego szerokie kompetencje, wiedza praktyczna i życzliwość sprawiały, że przyjeżdżali do Pelplina na praktykę studenci archiwistyki z Lublina, Gdańska i Torunia.

Prze dwie kadencje, w latach 1992–1998 był członkiem Rady Archiwalnej przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Warszawie. Prowadził (lata 1984–1991) wykłady w Instytucie Duszpasterstwa Polonijnego Księża Chrystusowców w Poznaniu oraz seminarium naukowe z problematyki polskiej emigracji w krajach języka niemieckiego. Habilitował się 9 listopada 1995 roku na KUL na podstawie rozprawy *Polskie duszpasterstwo w Austrii 1801–1945* (Lublin 1994). W dniu 22 stycznia 2007 roku otrzymał od prezydenta RP tytuł naukowy profesora w zakresie teologii.

Od 1 października 1984 r. wykłada historię Kościoła w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie i prowadzi seminarium naukowe, na którym powstało ponad sto prac magisterskich przedstawionych na Wydziale Teologicznym KUL i Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Kard. Wyszyńskiego (ATK) w Warszawie. 1 października 1986 podjął wykłady z historii Kościoła w Wyższym Seminarium Duchownym w Toruniu na stanowisku profesora nadzwyczajnego i kierownika Zakładu Historii Kościoła w Czasach Nowożytnych. Prowadzi seminarium magisterskie i doktorskie (5 doktorantów). Wypromował jednego doktora, ośmiokrotnie był recenzentem rozpraw doktorskich (Warszawa UKSW, Gdańsk UG, KUL i UMK), jednej habilitacyjnej i jednej do tytułu profesorskiego. Od 1977 jest członkiem Towarzystwa Naukowego KUL, od 2005 również członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu, a od 1977 Komisji Nauki i Wiary przy Konferencji Episkopatu Polski. Wielokrotnie brał udział w polskich i zagranicznych konferencjach naukowych i wygłaszał na nich referaty. Przez wiele lat do zespołu redakcyjnego *Studiów Polonijnych* (KUL) i *Studiów Pelplińskich*.

Działalność naukowo badawcza ks. prof. Nadolnego ogniskuje się wokół trzech obszarów zainteresowań. 1) Dzieje polskiego wychodźstwa i duszpasterstwa Polonii zagranicznej w krajach kręgu języka niemieckiego, a więc Niemcy, Austria, Luksemburg i Holandia. 2) Dzieje diecezji chełmińskiej/pelplińskiej, z którą Ks. Nadolny jest związany przynależnością oraz pracą dydaktyczno-naukowa. 3) Archiwistyka.

Bibliografia drukowanych prac liczy 240 pozycji, w tym 4 książki oraz redakcja jednej.